

Izlagati u zaštićenom spomeniku kulture kakav je crkva sv. Franje Ksaverskog u Vugrovcu izazov je koji privilegira, ali i obavezuje, ne samo poradi svoje dvostoljetne vremešnosti i sakralnosti, već i stanja u kojem se sada nalazi, stanja razrušenosti i ogoljenosti. Prostor je to u kojem je donedavna odzvanjala Riječ Božja, klečalo pred Tijelom Kristovim, čula pjesma i žamor molitelja. Sada njime odzvanja tišina, ispunjava ga praznina i puni prašina. No, upravo time on nas inspirira i poziva na djelovanje. Na tračak ljudskosti i dodir umjetnosti.

Petnaestero likovnih umjetnika, odazvalo se pozivu i poduprlo moju ideju da se vlastitim djelom referiraju na potresom oštećenu baštinu, ali i opću situaciju uzrokovanu pandemijom, ispunjenu osjećajima otuđenosti i beznađa, kada strah nadvladava duh i trne sve duhovno u čovjeku. No, umjetnost je, iako izolirana u svojim radnim prostorima/ateljeima, itekako bila živa, jer se rađala i živjela u umjetničkom djelu svog autora. Poput feniksa rodila se iz krhotina i pukotina ranjene baštine, regenerirala i duh i tijelo unatoč smrtnom virusu. Jer duh ne umire, on je vječan. Stoga se i duhom oplemenjen i uzdignut dar, a istinska umjetnost to jest, izdiže iznad okolnosti, iznad apatije, iznad ruševine i boleštine, svjedočeći da se samo duhom živi možemo ponovno roditi. Poput feniksa izdići iz vlastitog pepela, sposobni gledati „u daljinu“.

Feniks je sveto mitološko biće, vatrena ptica koja se svakih 500 godina (u židovskoj predaji 1000 g), nakon što izgori, iznova rađa iz vlastitog pepela. Zbog ovakvog pučkog vjerovanja, feniks je u ranome

kršćanstvu postao simbolom uskrsnuća, nerijetko slikan u blizini kršćanskih grobova kao jedan od glavnih simbola rane Crkve. Izliječi se kada je ozlijeđen, rađa se iz vlastite smrtnosti. O njemu govore i pišu i crkveni oci, poput pape Klementa I, nazivajući ga čudesnim znakom uskrsnuća. „Kada dođe vrijeme njezine smrti, ova ptica sebi načini gnijezdo od miomirisa, uđe u njega i umre pa ponovno uskrsne. Zar nije divno i čudesno kako Stvoritelj svih stvari uzdiže one koji su mu ponizno služili u sigurnosti dobre vjere, kad nam već po ptici pokazuje veličinu svoje snage, kojom će ispuniti svoje obećanje?“ Znakovita je (i za nas kršćane) i židovska predaja koja tvrdi da je Eva, ljubomorna na besmrtnost i čestitost drugih stvorenja, svima ponudila zabranjeno voće, no jedino ga je feniks odbio pojesti. Zbog njegove vjernosti, Bog mu je darovao neobično dug život. Neki su u njemu vidjeli i simbol djevičanskog načine začeca, pa su ga smatrali simbolom Isusovog začeca u Marijinoj utrobi. Feniks je u cjelokupnoj kršćanskoj umjetnosti, osobito tijekom srednjega vijeka, bio i ostao trajan znak, a svojom ljepotom i simboličnošću privlači pozornost i danas. Nadilazi i prostor i vrijeme, simbolizirajući svugdje i uvijek besmrtnost, pobjedu nad svim nedaćama, ponovno rođenje, nadu i vjeru, postojanost i čestitost, vječnost i svjetlost. I čovjek se u pobjedi nad vlastitom nedaćom nerijetko poistovjećuje s feniskom, doživljavajući svaki svoj pad kao priliku za novim rođenjem, priliku da iz svega izvuče pouku i krene dalje, ne osvrćući se.

Mercedes Bratoš, Jovica Drobnyak, Andreja Hojnik Fišić, Marija Galić, Ana Guberina, Irena Gayatri Horvat, Marijan Jakubin, Petar Koši, Dijana Nazor Čorda, Ivana Ožetski, Ivica Petraš, Petar Popijač, Deša Popović, Krunislav Stojanovski i Nada Žiljak, integrirali su ovo sveto biće u svoje djelo, ali ne kao motiv, već kao simbol novog rođenja, duhovnog preporoda koji će postati i zamašnjak regeneracije naše materijalne kulturne baštine, našeg kolektivnog nasljeđa, koje će se, zajedno sa svim našim razrušenim domovima, izdići iz vlastite ruševine i zasjati u novom sjaju. Sjaju, kojega su u njezinom ogoljenom prostoru učinila likovna djela, pomno odabrana i postavljena na skelu crkvenog interijera, čineći poseban izložbeni ambijent prepun stvaralačke emocije i neke čudesne posvećenosti.

Na samome ulazu stoje tako poput čuvara, nasuprot jedna drugoj, dvije „Lux Aeterna“ **Petra Košija**, monumentalne skulptorske forme u pougljenjenom drvu koje materijalom i morfologijom te simbolikom akceptiraju namjeru izložbe, odvlačeći priču prema glavnom oltaru gdje je postavljena treća skulptura ovog kiparskog triptiha, u čijoj je formi mladi kipar iznašao način kako materijalnim objasniti duhovno, odnosno kako omaterijalizirati svjetlost u prikazu njezine istinske simbolike. Posebnost samog oltarnog mjesta akcentiraju i dva Košijeva dvometarska platna u kojima iz crnila izranjaju apstrahirana zlaćana torza, pred kojima stoji mala u formi, ali monumentalna u značenju i izvedbi, skulptura **Petra Popijača**. Prikazuje prema nebu uzdignute ruke nad koje se nadvisuje križ u obličju golubice. Tako se tu, na oltaru, po logici, odvija sama završnica izložbene priče, a počinje u sredini na bočnoj fronti skele na samome ulazu, crno-bijelim, gotovo dva i pol metra visokim grafičko-slikarskim uratkom **Irene Gayatri Horvat** koji nam predstavlja „domaćina“ crkve, sveca kojemu je

posvećena - sv. Franju Ksaverskog, u simboličnom apstrahiranom portretu. Od njega, i desno i lijevo, pogled nam odvlače dvije impresivne slikarske „vertikale“, postavljene frontalno gotovo do samog oltara. Lijeva, djelo **Krunislava Stojanovskog** monokromni je prikaz raspetog Krista koji uskrsava, bivajući simboličkom inačicom samog feniksa koji se kao glavni motiv pojavljuje u istoimenoj drugoj slici istog autora, u eksplicitnom prikazu i autoru karakterističnoj kolorističkoj ekspresiji. O izboru motiva nije mnogo razmišljao ni autor desne slike, **Marijan Jakubin**. Iz svog bogatog slikarskog fundusa posvećenog sakralnom, odabire dva „crna“ raspeća naglašavajući bijelim svjetlosnim tragom duhovnost i simboliku Kristove žrtve kao zaloga novog rođenja. O žrtvi, kazni, iskupljenju, o slobodi i njejoj uvjetovanosti priča nam i „Hommage slobodi“ **Dijane Nazor Čorda**. Ovom ready-made instalacijom za koju je korišten originalni prozor zatvora u Lepoglavi, kao temelj dramatične priče o tragičnim sudbinama njegovih zatvorenika, počinje ophodnja „lijevim brodom“ crkve. Naime, instaliranjem čelične skele sama unutrašnjost crkve podijelila se na tri djela, čineći od njezina originalna jednobrodna interijera razvedeni „trobrodni“ prostor koji je naprosto pozivao na izložbenu intervenciju. Na lijevom dijelu skele, nakon „lepoglavskog prozora“ koji je svoje idealno mjesto pronašao na bočnom oltaru ispred ruiniranog zida, postavljena je slika **Mercedes Bratoš** koja svojim koloritom i sada izrazito „lirskom“ morfologijom savršeno korespondira s „Fenixom“, ali i s „Uskrslim Kristom“ Stojanovskog, pokrećući dijalog o istovremeno božanskoj i ljudskoj, odnosno animalnoj i duhovnoj prirodi pticolikog besmrtnog bića. Nasuprot ovim slikarskim „kapitalcima“ kao protuteža, smještena je dvosegmentna mobilna instalacija(site-specific) Petra Popijača, izrađena od zlatne i crvene sjajne folije koja sjajem i neprestanim

nastavljajući na trodimenzionalne kuglaste forme **Ivane Ožetski**. Izrađene od obojenog lika ili srebrne čelične žice ove „Sfere/Oblici“ (kako ih naziva sama autorica) nenametljivo popunjavaju prostor, zauzimajući i desni „crkveni brod“. Građom, nazvanom i „svetom geometrijom“ te kolorističkom usklađenošću, snažno akcentiraju i „desni brod“, u koji nas odvodi apstraktna ekspresivna raskoš **Deše Popović**. U njezinim „Metamorfozama“ (koje sam postavila kao diptih) sabijena je sva svetost i božanska dimenzije preobrazbe, dodatno naglašena karakterističnom vertikalom razdjelnicom, kojom gotovo u svakoj slici ova autorica, oblikovno razdvajajući zapravo spaja materijalno i duhovno, svijet i nebo, čovjeka i Boga. Od Deše Popović, preko „Sfera“ Ivane Ožetski i spomenutog Jakubinovog „Uskrnog svjetla Golgote“ (slike postavljene na sredinu desne skele) ova vizualna priča kulminira u velikom platnu **Ane Guberine**. Čistoj vizualizaciji sveprisutne Božje stvaralačke moći, gdje boja nosi i formira polje snažne emanirajuće energije, vehemntnom gestom i izrazom raskošne kromatike. A naše oko smiraj nalazi u sljedeće dvije slike – bijelim strukturalnim kompozicijama **Andreje Hojnik Fišić**, u kojima linijom i implementom čelične žice autorica prikazuje naše korijene kao temelj našeg života. Pažljivo gradeći svoje djelo adiranjem različitih materijala i medija, stvara bogate gradivne slojeve slike, spajajući stvarni i sugestivni prostor kao važnu komponentu djela, koje svojom bjelinom čini savršeni na duhovni prekontrast crnim oltarnim slikama Petra Košija. A stvarno ili sugestivno, vidljivo il' oku skriveno, otkrivaju ili pak skrivaju infrared slikarske senzacije Nade Žiljak i Marije Galić. Prva začetnica, a druga sljedbenica, u svojim slikama dvostruke pojavnosti, svaka na svoj način i u svojoj izričajnoj maniri odgovaraju zadanoj izložbenoj temi. Prikazom golubice kao simbola Božjega Duha **Nada Žiljak** poziva porod kao neminovni početak kulturne i sveopće društvene revitalizacije.

Mariju Galić pak, u komponiranju infrared slike vodi namjera da svjetlosti kao božanskoj kategoriji da likovnu inačicu, iscrtavajući pukotine, kao prepoznatljive simbole potresom oštećene baštine, u golom oku nevidljivi sloj slike koji otkrivamo tek pogledom u ekran IR kamere. Ophodnja desnim „crkvenim brodom“ završava plavo-crvenom poentilističkom impresijom **Ivice Petraša** koji u prikazima anđeoskih „čuvara Postanka“, te odabiru kolora – crvene kao vatrene i materijalne, a plave kao duhovne i nebeske, pronalazi dostojan ekvivalent prirodi i značenju feniksa. No, prije nje, pogled će nam zasigurno zaustaviti jedan i pol metarski digitalni print na platnu. Pogledom na ovaj čudesni uradak **Jovice Drobnjaka** dvojimo radi li se o fotografiji ili umjetničkoj slici. Ipak riječ je o fotografiji u kojoj igra svjetlom i virtuoza manipulacija njegovim efektima čini od klasično komponirane mrtve prirode s cvijećem, mnogo više od tehnički korektno izvedene fotografije. Pomno odabrana iz autorova recentnog ciklusa, svjedoči jasnu simboliku cvijeća i same kompozicije koja se, iako nije bila autorova prvotna namjera, jasno iščitava pa joj sam naslov („Pakao“) gotovo nije ni potreban. Jer ona je „uhvatila“ onaj čudesan trenutak i u mraku pronašla svjetlo.

Svjetlo koje je pronašlo petnaestero umjetnika, otjelovljujući nevidljivo u vidljivom likovnom mediju, potvrđujući i ovom izložbom dosljednost svojim stvaralačkim iskustvima i vjernost vlastitoj baštini i kulturi.

Sanda Stanaćev Bajzek

„Sv. Franjo Ksaverski“
kombinirana tehnika na platnu, 220 x 80 cm

„Lux Aeterna“, 3 skulpture, drvo, metal, 230 x 175 x 50 cm
„Otisak Nebesa I i II“, akril na platnu, 210 x 100 cm

na naslovnici: detalj centralne skulpture Lux Aeterna

„Rinascere piu gloriosa“

skulptura, patinirana pečena glina, 45 x 30 x 15 cm

„Fenix / Uzlet“

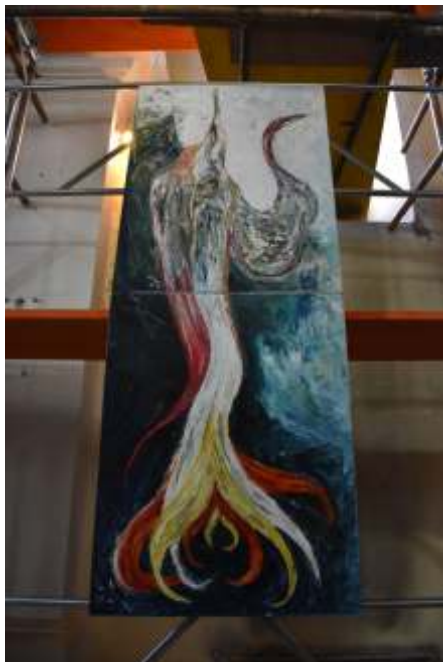
ambijentalna instalacija, folija u boji, 500 x 100 cm

„Uskrsno svjetlo Golgote“
keramičko ljepilo, akril i ulje na platnu, 162 x 79 cm

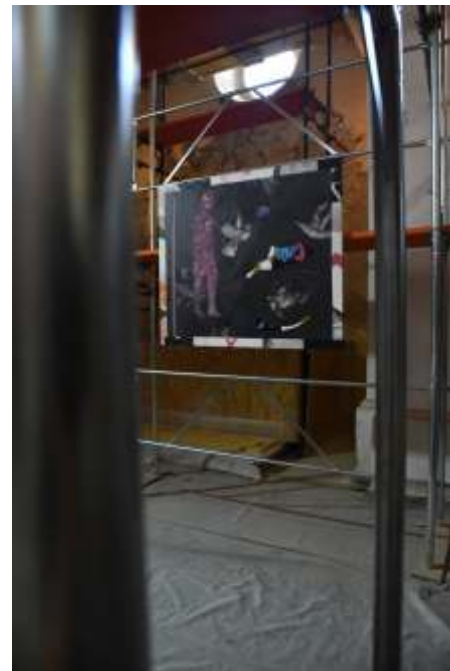
„Isusova smrt razdire hramsku zavjesu“
keramičko ljepilo, čavli, akril na platnu, 140 x 78 cm

„Fenix“
akril na platnu, 100 x 80 cm (x2)

„Uskrsnuće“
akril na platnu, 200 x 115 cm

„Preobrazba“
kombinirana tehnika na platnu, 140 x 120 cm

„Hommage slobodi“
ready-made instalacija, 70 x 90 x 20 cm

„Metamorfoza I i II“
akril i ulje na platnu, 120 x 100 cm(x2)